

(המשך מעמוד 45)

"תראי לי את המיכתב של אסתר", ביקשה הרודה, אשה צנומה ואינטליגנטית, ואומר לך מייד אם זה כתבירה. כאשר הצצה רגע במיכתב, אמרה בהחלטיות: זה לא כתב ידה של אסתר!

בינתיים הביאה האם ערימה גדולה של מחברות מבית הספר התיכון, בכתב-ידה של אסתר. מבט אחד הספיק כדי לשכנע כי אין כל דימיון בין כתב-ידה במחברות ובין זה שבמיכתב מבית הסוהר.

לא היה עוד טעם להמשיך בחקירת מיקורה של עמם, מכיוון שהתברר כי שלח לנו מיכתב מווייך. אולם כאשר עמדנו לצאת, התפרצה אמה של אסתר במנוולוג מלא כאב. "הבת שלי שרפה אותי חי, חי, התייפחה האשה. היא כתב אחת, אין לי עוד ילדים, היא נתנה את הבית שלי בשביל חופשי את שמעת דבר כזה בעולם?" שאלה אותנו האשה בכאב, שננעץ בנו כמו סכין.

אחותה התקרבה אליה וניסתה להרגיע אותה, אך היא לא הסכימה. "לא, אני לא רוצה לשתוק; כבר היה כל העניין בעיתונים שתי פעמים, וגם אני רוצה להגיד מה שיש לי. היא נתנה את המחברות מהשולחן, שיחקה בה בויסח הרעת והמשיכה: מה לא נתתי לה? היא לקחה הבית שלי, טלוויזיה שלי, כסף, הכל נתתי לה. והיא נתנה את זה בשביל החופשי. קיים דבר כזה בחיים!"

אחותה שוב ניסתה להשתיק אותה, אך היא התפרצה בלארצו ואמרה: "שתישרי: שהארמה תפתח בור גדול והיא תיקבר שם!"

המשיכה האם, אלווירה:

אסתר לא נולדה בארץ, היא נולדה בתורכיה. היתה ילדה יפה. אין מה להגיד, כולם היו מסתכלים עליה כשהלכה ברחוב. אז מה? חסר ילדות יפות? היא לא עברה אפילו יום אחד בחיים שלה. אני עוזבת מגיל 11. למדתי בית-ספר אחד בתורכיה, ואחרי שגומרים בית ספר הולכים לעבוד. אפשר לעבוד כתופרת או בבית-חרושת לגרביים.

גם בארץ, אחרי שעלינו, עברתי כל השנים. אמרתי, שכאשר אלך לפנסיה לא אעבוד יותר אפילו שעה אחת בחיים שלי. מספיק עבדתי. אבל כשהייתי בת 60, לפני שנתיים, בני, בעלה של אסתר, נכנס לבית-הסוהר. אני לא יודעת למה, אני לא אוהבת לשאול הרבה ולרדת הרבה. גם המשכתי לעבוד. הייתי לוקחת גם עבודה הביתה, בערב, שיהיה לי כסף לתת לאסתר.

לא רציתי שהיא תצא מהבית, שתלך לעבוד ותשאיר את הילדים. היתה כא אצלי לבית-החרושת, הייתי נותנת לה כסף וצ'קים. קחי אסתר, קחי, שלא יהיה חסר לך — הייתי אומרת. והיא היתה הולכת לים. שם הכירה איזה בחור בן 23, היא היתה בת 28, וזה התחיל. ביום שבני יצא מבית-הסוהר, היא אמרה לו שהיא לא רוצה אותו יותר, די. היא אמרה שהיא רוצה להתגרש.

בני נורא אהב אותה. הוא רצה שתחזור. אמרתי לה: אסתר, אל תעשי לי כוונות, כולם גרים בעל ואשה, תחשבי על הילדים שלך, אני אנשק לך את הרגליים: אבל היא אמרה: שישרפו כולם! היא נתנה את הבית שלי בשביל להיות חופשיה! אני כתבתי מיכתב שהיא לא הבת שלי יותר! אני אחתום שאם אמות, אני לא רוצה שהיא תבוא לבית-הקברות ולא לאוכרה. אני לא רוצה לראות אותה יותר!

אין לי רגש לאמא שלי!

אסתר גדלה כאן, בשכונה. התרגלה פה. איזה חתונה אנחנו עשינו לה. בארגמן, משוה לא גליל. קנינו לה דירה, טלוויזיה, שטיחים, הכל! אבל היא רצתה לבנות בבית שלנו וילה, שיהיה לה גינה ומדרגות.

ברוך השם, היה מצב טוב, אבא שלה עבד, אני עבדתי, אז בנינו. גם בני נתן כסף ורשמנו חצי על השם של בני, אוטומאט, וחצי על השם שלה, ואו,

מן הקרן-הקיימת-לישראל. כל אחד יכול להוריש את המשק שלו לבן אחד בלבד. למישפחת ממך. לדברי עומר, אין שום זכות על הצריך. השייך לכלל הציבור.

100 דונם אברהם עומר, חבר הנהלת נהלל, ברפת שלו. לכל חבר חקלאי של נהלל ישנם 100 דונם אדמה. אותם קיבל

שייכים לו. זה שטח שרשום בטאבו על שם נהלל. אותו אדם עזב את נהלל לפני הרבה שנים ומישפחת ממך המשיכה לגור בבית. אנחנו לא עשינו שום פעולה לגישולו מן הבית כל זמן שהיה חי, אבל כרגע שנפטר פחדנו לחכות, כדי שזה לא יפורש כוויתור, מפני שלפני שנה וחצי בא אח אחד להתנחל במקום ונכנס לגור בצריך של הסנדרליה. הוא לא היה פה 20 שנה ופיתאום הוא בא שייכים לו. זה שטח שרשום בטאבו על שם נהלל. אותו אדם עזב את נהלל לפני הרבה שנים ומישפחת ממך המשיכה לגור בבית. אנחנו לא עשינו שום פעולה לגישולו מן הבית כל זמן שהיה חי, אבל כרגע שנפטר פחדנו לחכות, כדי שזה לא יפורש כוויתור, מפני שלפני שנה וחצי בא אח אחד להתנחל במקום ונכנס לגור בצריך של הסנדרליה. הוא לא היה פה 20 שנה ופיתאום הוא בא

שייכים לו. זה שטח שרשום בטאבו על שם נהלל. אותו אדם עזב את נהלל לפני הרבה שנים ומישפחת ממך המשיכה לגור בבית. אנחנו לא עשינו שום פעולה לגישולו מן הבית כל זמן שהיה חי, אבל כרגע שנפטר פחדנו לחכות, כדי שזה לא יפורש כוויתור, מפני שלפני שנה וחצי בא אח אחד להתנחל במקום ונכנס לגור בצריך של הסנדרליה. הוא לא היה פה 20 שנה ופיתאום הוא בא

במשך 50 שנה חיתה המישפחה בצדיק רעוע במושב — האם יעז לה זכויות עלי?

כדי לתפוס חוקה, לכן, כרגע שהאבא נפטר, הלכנו לשופט והוצאנו צו אטימה.

עורך-הדין שלנו יעז לנו לבצע את הצו עוד באותו היום, אבל אנחנו העדפנו לחכות עד תום השיבועה ורק אז ניגשנו לבצע את הצו. ואו המישפחה באה נגדנו בהסתערות, הם אפילו ורקו משם את עורך-הדין. הם באו וקרעו את הרשת ששמנו סביב

כאגודה שיתופית. 75 מישפחות באו אז למקום, שהיה ברובו ביצות, וקיבלו כל אחד 100 דונם אדמה מן הקרן הקיימת-לישראל. לכל משק יש חווה הכירה על 100 דונם אלה, כשליד כל בית ישנם 20 דונם, הרשומים בטאבו מאז תחילת שנות ה-40. מאז לא גדל מיספר המשקים בנהלל.

כל מישפחה יכולה להוריש את המשק שלה לבן (או בת) ממשיך אחד, ועל כל חלקת אדמה מותר לבנות עד שתיים וחצי יחידות דיור — לסבא, לאב ולבן הממשיך. אלה הם החקלאים של המושב. שמישפחה מסודרים בצורת עיגול. מלבד זאת ישנם עובדי-הציבור, מקבלי המשכורות, שקיבלו בתים למגורים מן המושב, כל זמן שהם משמשים כעובדי-הציבור בתקופה שלפני קום המדינה איפשרו גם להם לרכוש את הבתים שבהם גרו, אך הם לא יכלו להוריש את הבתים לילדיהם. החוק בנהלל אומר שאפשר להוריש רק שווער-לכית. כלומר, כשנפטרים ההורים, המושב קונה מן הילדים את הבית, אך הם אינם יכולים להמשיך לגור בו.

כיום גרים עובדי-הציבור של נהלל בשכירות בבתים השייכים לאגודה, מבלי שתהיה להם אפשרות לקנות אותם.

ממן בא לנהלל בתור פליט, ניסה אברהם עומר, חבר הנהלת המושב, להסביר את השתלשלות הדברים, "יהודי טוב אחד בשם שבת, שהיה עובד-ציבור כאן, ריחם עליו ונתן לו לגור בצריך שהיה מחסן. הוא לא מכר לו את הצריך, מכיוון שהצריך ושטח האדמה שעליו הוא עומר, לו היו

סר מקום. עכשיו הצריך ריק ולאיש אסור להיכנס. לפי צו בית-המשפט. מימין: יעקב ממך, הבן הצעיר. הרוצה לרשת את צריך אביו. משמאל: הבן איציק.

12 ילדים בחדר קטן זה. בתוך צריך העץ הישן. גידלו מסעודה ואליהו ממך ילדים. הם השכיבו אותם לישון על הריצפה מחו-

בשביל החופשי, היא נתנה כל הבית לבעלה. שמעת דבר כזה בעולם? לי לא איכפת הבית, אני לא אקח אותו לבית-הקברות, אבל את שמעת דבר כזה?

הבעל שלה טוב משהרלא-דגיל. את לא יודעת כמה הוא עשה בשבילה. את כל המשכורות נתן לה. נסע לעבוד באילת, שיהיה לה הרבה כסף. היא חיה כמו מלכה. ואחרי עשר שנים שהם נשואים, היא אומרת פיתאום שהתחתנה איתו בכוח! איזה כוח? היתה אוהבת אותו משהרלא-דגיל. עד שהיא תפסה אותו, היתה בת 18 כשהם התחתנו. הם התחתנו ב'33. כבר 11 שנה הסיפור הזה.

מה היה חסר לה? היתה הולכת לבוטיק. היה מגיע מורל מפא"ר — לא היתה שואלת אף אחד, לא את אחותי, לא אותי, קונה הכל. אחותי היתה מתקנת לה והיא היתה לוכשת. אותי היא שרפה. לבני לא איכפת.

הוא יוצא מתי שהוא רוצה. לילדים לא איכפת. רק אני כמו בבית-סוהר. מנקה, מבשלת, שומרת על הילדים. אני מתפללת שבני ימצא לו אשה אחת, שתגור איתו ותתפלל בילדים. אפילו אם אסתר חוזרת — אני לא מרברת איתה. עד כאן רבריה של האם.

כאשר יצאנו, בעוד קולה של האם מהדהד באוזנינו, הגניבה הרודה לירי את למען-הטלפון של אסתר ואמרה: "אולי את רוצה לדבר איתה?"

רוקא הרבר שהרגיו כל-כך את אמה של אסתר, העובדה שהיא נתנה הכל למען-החופשי, סיקרנה אותי: אשה צעירה העוזבת בעל אוהב, ילדים מוצלחים וחייו-עושר, ומוכנה להקריב הכל למען הדרור — היא בוודאי טיפוס.

אפילו חיצוניותה מעידה על אישיות מיוחדת. שער הארוך והשחור קלוע בהרבה צמות דקיקות, ומימצה מוקף באחת מהן. באוזניה עגלים כחולים, שמבליטים את עיניה הגדולות.

"חייבים לפרסם את כל העניין הזה שוב", שאלה אסתר באגרסיביות מסוימת. היא היתה מוכנה לדבר על עמוס, על המיכתב וגם על המישפט. אולם כאשר הזכרתי את אמה, נסגרה ועיניה הפכו קשות וקרות. היא כחנה בסקרנות את מיכתבו של עמוס מהכלא ואת המיכתב המיוחס לה. חיוך ריק עלה על שפתיה כאשר קראה את כל מילות האהבה שנכתבו, כניכול בידה. סיפרה לי אסתר:

כל הסיפור על האהבה הגדולה שלי עם עמוס הוא פשוט שקר. אני הכרתי את עמוס זמן קצר אחרי שעזבתי את הבית, בלי כלום. לא היה לי מקום לישון, וידיד הציע לי לגור זמן-מה אצל עמוס, כי היתה לו דירה ברמת-גן. ואז, אחרי שלושה ימים, הוא התאהב בי.

יצאתי מהבית רק בשמילה שלבשתי. לא היה לי כלום. לא רציתי ללכת לקרובי-מישפחה, כי חששתי שבעלי ימצא אותי שם. בני, בעלי, הוא בחור נהדר. הוא טובלב ואהב אותי מאוד. אבל הוא לא בשבילי. וכאשר היינו ביחד, הוא היה ממש משתגע.

הילדים שלי זה הדיב-הכחשוש לי בעולם. אבל החלטתי, שהכריטוב בשבילי וגם כשבילים שאני אעזוב את הבית.

את אבא שלי, שנפטר לפני שבע שנים, אהבתי מאוד. גם את רודתי. בשבילים אני מוכנה לעשות הכל. אבל לאמא שלי אין לי שום רגש. אני בשביל הילדים שלי מוכנה לעשות הכל, אפילו אם הם יהיו פושעים או מושחתים. הם הילדים שלי. מה היא עשתה בשבילי? היא אף פעם לא עמדה לצדי.

הייתי עם עמוס רק חודשיים. כאשר גיליתי מי הוא, עזבתי אותו. הוא נורא אהב אותי. אני יודעת שכאשר עזבתי אותו, הוא לקח מכונית ונסע לחפש אותי בכל מקום, והיה עוצר בחורות ברחוב ואומר להן: "אסתי, אסתי, אני אוהב אותך!"

הוא רודף אותי כעת, מווייך מיכתבים שלי. אולי אני אגיש נגדו תלונה למישטרה שווייך את המיכתב הזה. אילנה אלון